

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2.50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Sklepi upravnega odbora

Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev,

sprejeti na seji dne 28. decembra 1910.

I.

Vodstvo in upravni odbor Zaveze jemljejo na znanje ustanovitev „Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju“.

II.

Vodstvo in upravni odbor Zaveze izjavljata, da so bile doslej v poslovnem oziru med Zavezo in socialnim odsekom v Celju nekatere nejasnosti, ki jih pa nista zakrivila niti Zaveza niti socialni odsek, ampak so jih povzročili drugi neučiteljski činitelji. Te nejasnosti pa izginejo s preosnovo socialnega odseka v zadrugo.

III.

Pravila Zaveze se izpremenijo. Podlaga na novih pravilih preosnovani Zavezi naj bodo:

1. gospodarski odsek,
2. šolsko-politiški odsek,
3. pedagoško-didaktični odsek,
4. časnikarski odsek.

Z vodstvom vred tvorijo odseki upravni odbor Zaveze, ki mu je najvišja inštanca delegacija. Sklepi te naj bodo nasproti vsakomur absolutno obvezni. Namesto glavnih zborovanj se prirejajo javni društveni shodi.

IV.

Zaveza ustanovi stalno tajništvo.

V.

Prihodnja glavna skupščina Zaveze se vrši o binkoštih 1911 v Trstu.

Vilibald Rus s. r., L. Jelenc s. r.,
tajnik. predsednik.

Anton Berginec s. r., Dragotin Česnik s. r.,
Jakob Dimnik s. r., E. Gangl s. r., Ignacij
Križman s. r., Fr. Luznar s. r., Jakob Pret-
nar s. r., Ivan Šega s. r., Ignacij Šija-
nec s. r., J. Rajšp s. r.

Spomenica naprednemu učiteljstvu.

Jubilejsko leto se nagiblje h koncu! Bliza se novo leto boja in napa, in veseli nas, da se je ravno v tem letu zbudilo slovensko napredno učiteljstvo iz one apatije, v katero se je pogrezalo zadnja leta. Prognoza je naravna, zato je prav, da priobčimo nastopne vrste, da se bomo po novem letu razumeli.

Načela so, ki nas družijo; skupni položaj nam je temelj naše solidarnosti in zaupanja do voditeljev, ki se razvija iz njega naša moč in delavnost. Morebiti, da niti vsi ne pojmiyo dela, ki ga opravljamo v prid učiteljstvu; da, so nekateri, ki bi radi že kali iz samogoltnosti snedli, da ne bi tudi bodočim učiteljskim generacijam ničesar ostalo.

Mirni smo, ker vemo, da preveva vrste naprednega učiteljstva treznost in da jim bridke izkušnje njih prepričanje le utrjujejo; zato je se nam ni bati onih, ki jim je današnja doba vzela glavo, ker mi korakamo vztrajno do sigurnih smotrov. Ni nam jih mar, ker vemo, da njih mnenje izpreminja veter in nam se ne bi bilo nanje zanašati niti najmanj, da bi nam lahko kako koristili pri našem zasmotrenem delu. Korakamo dalje, zavečajoč se, da generacija za nami ne bo prepojena z duhom egoizma, stanovske razdirljivosti, sebične samogoltnosti in slepomišljenja in ne bo ta mlajša generacija korakala tako brezglavo, kakor koraka ona, ki se laskavo sama nazivlje — mlajšo.

Pač krasno bi bilo, če bi se nekaternikom posrečilo napraviti iz klerikalno-koristolovne struje mlado strujo, ki bi pod praporom evolucije hotela priti do premoči in vlade v stanu. Gospoda, evolucija se dela drugače, in tudi pod praporom boja zoper absolutizem ne boste korakali čez naše hrbte.

Bili ste premalo diplomati, zato ostane vaše intrigantstvo neizbrisno! Kakor ste pričeli z osebno gonjo, kakor nemoralno ste se vedli, tako ostane naše razmerje do vas in povemo vam odkrito, ljubi Slomškariji: načelni boj, ki ga hočete izzvati sedaj potom „Slovenca“, je prepozen! Bili so časi, ko smo vse pošteno z vami postopali, a vaša poštenost se je izpreminjala v laž, v denunciantstvo. Dovolj smo povedali; z vami nimamo ničesar več opraviti in znali se vas bomo otrestiti — vsepovsod.

Povej, s kom se družiš, in povem ti, kdo si!

In če se ne spominjate in zavedate vsega, vam njihovo in vaše delo pribijemo še enkrat:

Znana je že podla in gnusna pisava takozvanih „katoliških“ časopisov. Vse meje pa presega in prekaša slovensko klerikalno časopisje. Če menite, da bi postalo lahko kdaj bolje, se motite, ker nasprotovati učiteljstvu, da ne pride do prevpliva pri ljudstvu, je klerikalen princip. In oni, ki menijo, da jim kompromisi prinesejo zlate čase, so politični otroci. Laž, zavijanje resnice, ščuvanje zoper šolo in učiteljski stan, to so cvetke s polja „katoliške“ žurnalistike. Najbolj krvave prizore s pozorišča v Barceloni je opisovalo to časopisje ob priliki znanih dogodkov, lagalo in govorilo o stvarih, ki se niso nikdar dogajale — in to v ljudskih listih — pri tem pa vsakokrat zaključevalo: „Glejte, in to je provzročila šola, to je provzročilo učiteljstvo, in za take razbojnike hoče vzgojiti napredno učiteljstvo naše krščanske otroke.“ Ob drugi

priliki je pa ščeval isti list na dejansko napad na učitelja: „Gosp. G., še kaj poskusite, pa boste še — tepeni.“ In državno pravdnštvo je molčalo in s tem podpiralo to demagogijo pobijalstva! Tako umetno ščuvajo in napravljajo spor med ljudstvom in učiteljstvom. In kadar to „katoliško“ časopisje govori o šoli in učiteljstvu, tedaj rabi takele psovke: Brezverska šola — brezversko učiteljstvo — učiteljska korumpirana masa — napredna zalega, katere žitje in bitje je obrnjeno samo na žep — podleži — liberalna učiteljska banda — diabolčni sebičnejši — samogoltni — brezvestni izkoriščevalci — prodane duše — zalega, ki jo gonijo najnižje želodčne sile — liberalna učiteljska tolpa — politični bebi — mlečnozobi učiteljski pobje! In neki drugi „katoliški“ ljudski list — je med drugimi priobčil v letošnjem letu tudi take psovke: Demoralizirano učiteljstvo — banda učiteljstva — učiteljstvo je zoperno slovenskemu ljudstvu, kakor so mu zoperni cigani, ki so tudi brezdomovinci, dasi malo boljše vrste, kakor pa brezdomovinski liberalni učitelji — ti ničvrednejši — podle duše — gnoj i. t. d., i. t. d.

Morala, ki jo vbija dosledno v vsaki številki to „katoliško“ časopisje ljudstvu v glavo do šole in učiteljstva, je ta: „Šola je prokletstvo za ljudstvo, in če škodujemo učitelju, smo si pridobili posebno zasluženo za — vero!“ Šolska oblastva pa molče in vlada — tudi!

Drug način hujskanja se vrši po shodih, s prižnice, v izobraževalnih društvih, raznih bratovščinah i. t. d. Navedemo naj samo par takih slučajev izmed mnogih. Dr. Šusteršič je na Jesenicah govoril sledeče: „Učitelji izrabljajo šolo v politične namene in hočejo zasejati v mladino nezaupanje do staršev in kal brezverstva.“ To pavšalno blatenje in obrekovanje učiteljstva brez enega samega konkretnega slučaja se obsoja ob sebi. Kako je napadal prof. Jarc v Beli Krajini učiteljstvo zaradi tega, ker

LISTEK.

† Janez Spritzei.

Šel si; ni Te več med nami, preblagi nam prijatelj-tovariš! A začrtal si sled svojega blagodejnega, intenzivnega delovanja tako močno, tako izrazito, da se ta sled markantno pozna na sedanji generaciji v obsežnem šolskem okolišu, kjer si vzorno izvrševal svoj učiteljski poklic od začetka — pa žal! — do preranega konca. Koliko prelepih idej si želel videti še uresničenih, koliko dobrih načrtov si hotel še izvršiti; a ni Ti bilo dano tega doživeti! Smrtni angel Ti je v najkrepkejši moški dobi, sredi najplodovitejšega delovanja prestrigel Tvoje prelepe nakane, iztrgal Te blagi soprog, nepreskrbljenim otrokom Kovačičevim, ki si jim bil — to smelo trdim — več kot oče, dasi si bil le njihov varuh. Nehalo je biti Tvoje blago srce, ki je toliko hrepenelo po uresničenju mnogih dobrih idej.

Blagopokojnik se je rodil v slavni Jare-nini 18. dne decembra 1864. leta. Tu je obiskoval ljudsko šolo pod nepozabnim Karlom Udrom, ki mu je bil pravi vzor ter se je tudi

navzel njegovega plemenitega duha in si pridobil dokaj njegovih vrlin, kakor tudi spret-nosti v godbi in petju. V Mariboru se je potem izšolal na učiteljsko za svoj bodoči stan. Po dovršenih študijah je nastopil službo kot te-danji podučitelj s 1. dnem novembra 1884. l. v sosedni župniji pri Sv. Marjeti ob P., kjer je naredil svojo učiteljsko kariero ter postal toč tudi nadučitelj. Torej nad 26 let v enem in istem šolskem okolišu, v isti župniji! To samo že govori dovolj.

Kaj pa je bil pokojni Spritzei šolski mla-dini, tega mi ni treba navajati. Kdor je bil pri pogrebu, ta je moral to čitati z njih solznih obrazov. Ako pravim drugi oče, zadostuje po-polnoma. Pa ne samo šolska, temveč tudi šoli že odrasla mladina ga je ljubila in spoštovala z ono ljubeznijo, ki je lastna edino le nežni mladini. Najboljši dokaz temu je bilo pač ono bridko, iz dna srca izvirajoče dušljivo ihtenje, ki se je čulo med potjo pogreba in ob grobu. In še sedaj se pozna na obrazih premnogih šolskih otrok, da žele videti vsaj še enkrat dobrohotni, prijazni obraz pokojnika.

Rajni tov. Spritzei pa ni bil samo šolski mladini dober vzgojitelj, zgled pridnosti in de-lavnosti, temveč je bil pravi narodni vzgojitelj. Bil je vešč, razumen sadjar in vinogradnik, o

čemer pričajo prekrasni nasadi na njegovem posestvu.

Istotako mnogostransko in uspešno je bilo njegovo delovanje kot občan. Pokojnik je pa tudi užival zaradi tega popolno, odkritično ljubezen in spoštovanje vseh tukajšnjih občanov. Saj je pa tudi vsak dobil pri njem modrega sveta, če že drugega ne. Bil je rajni dolgoletni občinski odbornik in skoro ves čas tukajšnjega bivanja občinski tajnik ter je dosti modrega nasvetoval ali pa ukrenil.

Kar žlahtnost njegovega srca posebno odlikuje, je njegova miroljubnost. Sovraštva, ni mogel prenašati; tako dolgo je prigo-varjal nasprotnikom in posređoval med njimi, dokler ni dosegel sporazumljenja in sprave; bil je apostol miru v pravem pomenu besede, ki prepeva zdaj tam nad zvezdami angelsko božično pesem: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“

Pokojnik je tudi opravljal službo orga-nista; ljudje so takoj poznali, kadar ni bil on pri orglah. Tov. Spritzei je imel lep zvoneč bas, in ljudstvo je njegovo petje kaj rado po-slušalo.

In sredi tega, tako mnogostranskega de-lovanja ga je napadla neozdravljiva bolezen: vnetje ledvic in sladosečnost. Iskal je pomoči

pri najboljših zdravnikih ter se natančno ravnal po njihovih predpisih, a bilo je zaman. Ni ga bilo zdravila zanj. Moško je prenašal bolezen in le redkokomu se je potožil o svojem kri-tičnem položaju. Vestno je opravljal svoj poklic in svoje posle do zadnje ure. Poučeval je še v torek, 13. dne decembra t. l., t. j. na dan svoje smrti, dasi se je čutil nekako slabega. Ko je zvečer ob 6. uri legel v posteljo, pač ni slutil, da ga tekom treh ur povede angel miru v boljšo bodočnost. Umrli je za srčno kapjo ob 1/10. uri zvečer.

Ko se je drugo jutro, 14. t. m., raznesla nepričakovana vest, da je umrl Ivan Spritzei, je zaplakala cela občina. Ljudje so kar tru-moma prihajali kropit dragega blagopokojnika. Jokali so vsi, nihče ni odšel suhih oči in videl si še daleč po vasi odhajajoče kropilce jokati se.

Kakršno spoštovanje in ugled je užival rajni v življenju, tako je užival tudi v smrti. Krasni venci: od učit. društva za mariborsko okolico, od domačinov in drugih zasebnikov kot dobrih prijateljev in znancev njegovih, od hvaležne šolske mladine svojemu predragemu učitelju itd. so dičili njegovo krsto.

Pogreb je bil veličasten. Od blizu in daleč so prihajali znanci, da ga spremijo k zadnjemu počitku. Bridka je bila pot; kakaj jokali in tu-

vrši službene dolžnosti in naznanja starše, ki ne pošiljajo otrok v šolo, in kako je zaradi tega hujskal starše zoper učiteljstvo, o tem menda ni potreba več govoriti. In ni li ravno isti prof. Jarc v Kranju zlorabil uradno moč, ni li dr. Lampe zlorabil na Dolenjskem šolo v politične namene in prirejal volilne shode v njej? Da, dr. Lampe v Vodmatu na shodu? Nismo li mi dokazali, da dotična učitelja v Ljubljani nista bila kriva onega, česar jih je on dolžil? Je li on to popravil? Da, da — poslanska imuneteta!

Na kmetih je posledica hujskanja zoper šolo in učiteljski stan od strani duhovščine s prižnice ta, da učitelju ni bilo dobiti za svojega bolnega otroka mleka v celi vasi, ker mu ga deloma zaradi hujskanja niso hoteli dati in deloma jim je celo župnik direktno prepovedal — dati kaj učitelju in ga podpirati. Drug slučaj, da učiteljici niso pripustili posestniki vzeti ni za pijačo vode iz vodnjaka, ko je bil vodnjak v šoli prazen. — In kako mnogobrojni so slični slučaji, ki je njih izvir hujskanje od strani duhovščine! Naj li mari ponovimo slučaj v Kranju in naj se mari spustimo na Dolenjsko?

Pod kakšnim patronatom duhovščina to dela, nam priča pismo goriškega knezoškofa z dne 21. avgusta 1910, v katerem beremo: „... Moderna ljudska šola bo ostala kakor doslej — draga ustanova, ki ne ustreza svojemu namenu, spodtika in težka butara našemu krščanskemu ljudstvu, vir moderne skvarjenosti. In slab rod bo rodil še slabšega in zlo se bo čedalje množilo!“

Ta gonja zoper šolo in učiteljski stan je pa celo organizovana in jo javno propagujejo! Tako piše neki „katoliški“ ljudski list, „da se je treba zoper učiteljstvo in šolo kot izvir vsega slabega, zastupljevalca mladine in izprijevalca ljudske-narodne duše, boriti sistematično — zoper njegovo osebo in njen blagor. In vseh mladeniških shodih, na vsaki ustanovitvi „Orla“ mora klerikalni govornik govoriti proti učiteljstvu, proti avstrijski šolski postavi in proti šoli.“ Značilen je pa sledeči stavek: „Na vseh mladeniških večerih, v naših odsekih in društvih morajo voditelji neprestoma fantom pojasnjevati veliko narodno in socialno kvarnost učiteljstva.“

In slavna c. kr. vlada molči spričo takih dejstev in izroča šolo in učiteljski stan nemoralni gonji ljudskih demagogov — na milost in nemilost!

In kako naj bi taka žurnalistika ne cvetela, polna podlih izbruhov, znakov kulture, ko jo krijejo s svojim plaščem imunni poslanci! Naj li mari tudi tu navajamo imena?

Še veliko slabeje so postale pa te razmere, ko je klerikalna stranka zadobila v dež. zboru kranjskem absolutno večino dveh glasov in potem te polovico zastopstva v dež. šolskem svetu, ker v tem trenutku je podlegla koruptnosti tudi slavna c. kr. deželna vlada sama!

Politiški terorizem se je zanesel v dež. šol. svet in v vse šolske zadeve. Tako vsa službena nameščenja, premeščanja, discipliniranja, pomaknjenja v višji plačilni razred, podeljevanje podpor in dopustov v svrhu udeležbe pri raznih

govorih so vsi, posebno pa šolska mladina je bila neotolažljiva. Tovariši so mu zapeli dva žalostinki, pred hišo in na grobu, v cerkvi pa Jareninski pevci in pevke ganljivo „Requiem“. V slovo mu je govoril iz prižnice gospod kapucin P. Benko Čirič in v vznesenih besedah očrtal vzorno življenje in delovanje rajnega. Ob odprtem grobu pa je imenitno govoril tov. nadučitelj Avgustin Požegar. Prav je trdil govornik, ko je poudarjal v svojem govoru: „Postoj človek, ki prideš na to mesto in pomisli, da stojiš na zemlji, ki krije junaka v najboljšem pomenu besede.“

O blagopokojniku pač veljajo pesnikove besede: „Posvečen je kraj in sveto je mesto, kjer je on bival, koder je hodil in deloval. Z visokim spoštovanjem se bo še dolgo, dolgo imenovalo njegovo ime.“

Dragi Ivan! Neznosen je udarec, ki ga nam je zadala kruta usoda, ker Te je prerano izrgala iz naše sredine. A tolaži nas zavest, da je tako hotel Vsemožni, brez katerega vednosti ne pade niti las z glave. Ti nisi prejel od zemljanov onega plačila, ki si ga zaslužil, prejel si ga pa gotovo od nebeškega Očeta.

Tvoj spomin pa ostane nam neizbrisljiv, Tvoji nazori bodo naši voditelji po tej trnjevi zemeljski poti, dokler se ne združimo v večno mladem nebeškem domu. J. Č.

tečajih, oddaja služb i. t. d., skratka — vse šolske zadeve so postale politikum prve vrste, in s skrajnim terorizmom hoče klerikalizem ugnati napredno učiteljstvo.

In „Slomškova Zveza“, ki se potom nje politične nemoralnosti nad šolo in učiteljstvom vrše in pospešuje, nam ostane v zgodovini priča izdajalstva. Iz nešteti slučajev je razvidno, da na Kranjskem danes učitelju ni mogoče dobiti učenega mesta, ki zanje prosi, če ni član „Sl. Zv.“ O političnem pritisku v „Sl. Zv.“ nam menda ni potreba posebe govoriti, in o prijateljstvu in simpatijah, ki jih imajo klerikalni voditelji do tega učiteljstva — tudi ne. Vse jim služi le kot orodje. To nam dokazujejo novejši slučaji, da se je Ravnika sam prišel upirati zlorabi klerikalnih voditeljev, da je glasoval že v dež. zbornici proti gnusnemu početju, ki so ga uganjali do učiteljskih zadev; zaker so ga hoteli v klubu potem prisiliti do tega, da bi odložil mandat, a so potem zadevo poravnali; da niso njega potem postavili za dež. odbornika za šolski referat, kar bi mu po pravici pripadalo; in ko je Ravnika natančno proučil „pošteno početje“, je odložil predsedstvo „Slomškove Zveze“ v svojem okraju kot protest, da bi se dal izrabljati kot slepo orodje v nemoralne namene.

Mi se ne čudimo, če to stori človek, ki ima še nekaj vesti! Mi se ne čudimo, če se loči od družbe, ki ima člane v svoji sredi, ki so takorekoč ukradli vzorce šolskih tiskovin v „Učiteljski tiskarni“, pri kateri so imeli prej opraviti in jih na račun svoje „krščanske“ vesti in duše nesli v „Katoliško tiskarno“, da jih tam založe. Mi se ne čudimo, če se loči od družbe, ki potem takega človeka priporoča, da ga nagrade z definitivnim mestom. V kakšni podle namene se dajo izrabljati ti ljudje! Nimajo čuta poštenosti ne vesti ne časti in nimajo srca. Kako podlo je to, da se vpričo c. kr. okrajnega šol. nadzornika izzove nad podrejeno učiteljico politični pritisk, da se ima ista učiteljica ogibati naprednih učiteljev in se te vpričo nadzornika naziva — za anarhiste. V tem slučaju je podlo denunciantstvo skoraj javno, in c. kr. nadzornik je molčal in podpiral kršenje paragrafa 133. d. š. in uč. r. od strani tega „krščanskega“ nadučitelja. In če se prigodi slučaj, da se eden teh „krščanskih“ učiteljev pridruži ljudskim demagogom in hujska zoper svoje napredne kolege na boj na nož, je to tudi simbol dobe. In plodove takih hujskanj nam je, žal, izpričal slučaj Žalec na Štajerskem.

Milujemo le one tovariše, ki so se v blagor svoje žene, v blagor svojih otrok in zaradi bede morali prodati. Z njimi trpimo iste duševne boje, ki so jih trpeli sami, preden jim je beda okamenela njih srce in prepričanje. Njih nam je žal, ker vemo, da so še danes pošteti in da so le postali žrtve nepoštenosti. Žal nam jih je, ker poznamo duševne boje, ker poznamo muko in obup, ki človeka prevzema v takih trenutkih...

Ne čudimo se pa onim tovarišem, ki so se pridružili ljudskim hujskačem zoper napredno učiteljstvo, saj jim daje zaščito kler. večina v deželnem zboru, klerikalnovladna večina v dež. šol. svetu; in kar ne velja za naprednega učitelja, da bi se smel posluževati državljskih pravic, to velja za istega učitelja, če je postal Slomškar in najsi dela potem protipostavnosti in zakonolomstva. Skoro ga ni zasledanja dež. šol. sveta, da bi se ne zgodila naprednemu učitelju kaka krivica. In stanovskim propalicam dajejo še posebe potuho nekateri ugledni klerikalni poslanci, kakor n. pr. dr. Krek, s tem, da v brzogovornem pozdravu tem ljudem imenuje napredno učiteljstvo — lajajoče pse za plotom. Zadnji čas so poslali nekaj učiteljev v pokoj. Še ne vemo za prosilce, še ne vemo za ternepredloge okr. šol. svetov in že vemo, kdo bo na posamezna mesta imenovan. In to so sami taki učitelji, ki se s pomočjo teh gnusnih razmer izkušajo okoristiti in so zaradi tega zatajili svoje prepričanje. Pa naj še kdo reče, da se ne vrše tu imenovanja s političnimi motivacijami v ozadju!

Deželni predsednik kranjski se je upravičeno bal, ko je zavrnil resolucijo razpuščenega občinskega sveta ljubljanskega, ki je protestiral na ministrstvo zoper tako postopanje dež. šol. sveta, t. j. zoper dosledno preziranje ternopredloga mestnega šolskega sveta in zoper dosledno kršenje § 50. drž. šol. zakona. Kam privedejo šolstvo take razmere? Kaj nam dokazuje slučaj, da učitelja postavijo iz „službenih ozirov“ zaradi tega, ker se udeležuje

politiškega življenja med ljudstvom in ker to ni vseč klerikalnemu poslancu v dotičnem okraju. Dokazano je, da se je premeščenje zgodilo le na željo tega poslance. Tovariši niso mogli dokazati nikakih zakonitih pregreškov, zato so ga premestili „iz službenih ozirov“, a so mu prizadeli pri tem to, da so ga prestavili samega, ženo pa pustili drugje. Tako je sveta klerikalna nerazdružnost sv. zakona! Če bi hoteli naštevati še druga discipliniranja, denunciranja pri tem, hujskanja itd. — bi bilo gnuša — preveč. Omenimo naj samo to, da je šel v V. na G. krajni šolski svet preko naprednega okr. šol. sveta — do dež. šol. sveta z denunciantsko ovadbo zoper naprednega učitelja. In kako to, da disciplinirajo le učitelje na kmetih? In isto ovadbo zoper istega učitelja, polno laži, žaljivk, obrekovanj — je podpisal dež. odbornik dr. Lampe, ker se je nihče drugi ni upal podpisati. — Naj li mari še nadalje dokazujemo? — Koruptnost šolskih korporacij in organov nam pa odseva tudi iz tega slučaja, da je c. kr. okr. šol. nadzornik uporabil uradno moč za agitacijo in propagando „katoliške“ učiteljske organizacije in dal v ta namen za svoj okraj protizakonito prosto onim učiteljem, ki se sestanka udeležuje.

In kako naj bi se ne dogajali taki nemoralni čini, ko c. kr. deželna vlada in dež. predsednik kranjski sam podpira tako nemoralno gonjo klerikalcev nad učiteljstvom in šolstvom!

V seji dež. šol. sveta je vladni referent predlagal za nadučiteljsko mesto prvega iz ternopredloga okr. šol. sveta, a klerikalci so postavili svojega kandidata — ne oziraje se na ternopredlog in kvalifikacijo. Pri glasovanju je moral dirimirati dež. predsednik, in skoro samo ob sebi bi bilo umljivo, da glasuje v prilog prosilec, ki ga je predlagal vladni referent. Toda zgodilo se je nekaj čudnega: dež. predsednik ni glasoval z vladno polovico, temveč — s klerikalno polovico v prilog klerikalnemu prosilec. V tem slučaju je očitno, da se je dež. predsednik baron Schwarz vdal klerikalnemu terorizmu, kar je tudi sam priznal z izjavama: 1. „Proti volji dr. Šušteršiča ne morem storiti ničesar.“ 2. „Wegen eines Lehrers will ich mich dem Dr. Šušteršich nicht vermessen.“ — Torej en učitelj ni vreden, da bi dež. predsednik postopal pravično in strl s tem klerikalni terorizem. Če pripominjamo, da je v isti seji, poleg zgoraj navedenega oddal dež. šolski svet klerikalcem na ljubo eno mesto brez razpisa, pri oddaji drugega mesta pa zopet popolnoma prezrl nižjo instanco, se ni čuditi protestu občinskega sveta ljubljanskega.

Ni li to gorostasno, da dež. šolski svet še nadalje uvaža ovažbe zoper učitelje, katerih ovažniki so bili ravno zaradi onih ne-rešnic v ovažbi sodnijsko obsojeni! Kaka je ona instanca, ki uvaža ovažbe, katere so podprte z dokazi ukradenih pisem? In ni li to nezaslišano, da se uvaža ovažba zoper učitelja, v kateri se učitelj sumniči, da je dopisnik naprednega lista!

Vlada podpira ta sistem demoralizacije v šolstvu in na ta način trpe ves pouk in vsi uspehi. Da je klerikalcem namen uničiti dobro učiteljstvo in tako priti do šolstva, nam priča novi dež. šol. zakon, pri katerem zdravih načel pedagogike sploh niso upoštevali in so klerikalci v svojem fanatizmu prišli celo v nasprotje z drž. šol. zakonom, da celo z drž. osnovnim zakonom. Tako so hoteli z zakonom terorizirati učiteljstvo, a najbrže pride ta njih načrt pod meč — pravice.

In se li še vsi spominjate časa, ko je prišel v deželno zbornico predlog za regulacijo učiteljskih plač, ker ob plači 66 K 66 h vendar ne more nihče danes pri tej draginji živeti? Tedaj se je načelnik klerikalne večine v deželni zbornici rogal in je zasmehoval bedo učiteljstva. Pa ni čuda, saj ima „krščanske“ učitelje že v taki zaslepljenosti, da celo dva njih člana glasujeta proti zvišanju učiteljskih lastnih plač. In naj li mari govorimo, kako na eni strani pri učiteljskih in šolskih stvarih skopirajo, na drugi strani pa tudi v učiteljskih zadevah lahkomišno trosijo deželni denar.

Posledice te vladno-klerikalne gonje nad šolstvom in učiteljstvom se pa že tudi pokazujejo. Na Kranjskem je danes 70% pomanjkanja moških učnih oseb, in kmalu ne bo dobiti sploh moških učnih oseb, ker število njih, ki se posvečajo učiteljskemu stanu, rapidno pada in je padlo v štirih letih od 93 na 28. Material je pa tak, da so kandidati, ki se oglašajo za sprejem v učiteljske večinoma

absolventi 8, 7, da, celo 6 razredne ljudske šole. Od teh 28 jih je komaj 9 napravilo sprejemni izpit, a sprejeli so jih 26. Za Božič so jih morali 9 odpraviti, ker so jih spoznali za absolutno nesposobne. — In slavna vlada je pripravljena vkljub tej mizeriji še nadalje pospeševati to gonjo nad šolo in učiteljstvom.

Kako daleč je spravila vlada ugled šolskih oblastev, sklepamo iz tega, da se voditelji „krščanskega“ učiteljstva izražajo javno: „Deželni šolski svet smo mi, ki se shajamo v naši pisarni.“ — To je cvet „krščanskih“ učiteljev — denunciantov.

Taka je šolska in učiteljska mizerija na Kranjskem, in k temu je le pripomniti: Žalostno za Avstrijo, da se dobi v njej cesarskega namestnika, dež. predsednika, ki na ta način ščiti in pospešuje tako skrajno demoralizacijo v šolstvu, ki podpira, tako gonjo nad učiteljstvom, ki se da terorizirati od klerikalne stranke in na ta način kompromituje vlado.

Dragi tovariši in tovarišice s Štajerskega, Koroškega, Primorskega in Kranjskega! Tak je naš boj in tak je naš položaj. S čim vse se moramo boriti, to razvidite sami. Temu primerno je bila uravnana naša taktika v prošlem jubilejskem letu.

Z novim letom se nam kažejo nekatere izpremembe! Kako bo, tega še danes ne moremo natančno povedati; verujete pa nam, da bomo tudi svojo taktiko temu primerno uredili in bomo vedno tako delali, da se bo učiteljstvo zavedalo položaja in stvari, ki se vrše in ki nam jih je samimi vršiti.

Doba in položaj nam sta taka, da nam je le eno polje neovirano prosto, to je delo za svoje stanovske liste: Učit. Tovariš, Popotnik, Zvonček, Domače ognjišče, Naša bodočnost, ki jih moramo podpirati in širiti v gmotnem in moralnem oziru. Drugo je naša Slov. Šol. Matica in naša organizacija. Torej stanovsko delo je sedaj najvažnejše delo, da se podkrepimo, utrdimo in pripravljamo za stanovsko izpopolnitev, zatorej posvetimo vbodočem letu vso pozornost svoji stanovski organizaciji in nje izpolnjevanju.

Držali se bomo pa pri tem tega načela: Človek je umrljivo bitje, učiteljski stan je večni! Zato pa mora učiteljstvo v sedanjosti prebiti tudi marsikatero žrtve, da pride v bodočnosti do popolnega razvoja!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra K 322.018.18.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

XVI. občni zbor „Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Dne 28. t. m. se je vršil zjutraj ob 1/2. 10. uri v Narodnem Domu občni zbor imenovane društva ob navzočnosti 100 članov.

Predsednik tov. Jakob Furlan je otvoril občni zbor ter pozdravil zborovalce in zborovalke. Izpodbujal jih je k vztrajnemu delovanju v korist društva, ki bo našim potomcem pravi blagoslov.

Tajnikovo poročilo.

Tajnik Juraj Režek:

Slavni zbor!

Na lanskem občnem zboru, ki se je vršil tudi na današnji dan, ste bili vse društvene posle napravili zoper staremu odboru, ki si jih je porazdelil kakor prejšnja leta: Jakob Furlan, predsednik; Luka Jelenc, I. podpredsednik; Ignacij Križman, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; in odborniki: Engelbert Gangl, Andrej Rapé, Julij Slapšak in Ignacij Šijanec. Društvene račune pa so pregledali: Ivan Bernot, Alojzij Keceļ in Vendelin Sadar.

Z letošnjim letom smo prekoračili prag v IV. petletje našega društvenega obstanka. Društveni odbor se je tudi letos moral omejiti le